

Developing the Potential for Educational Management in Islamic Private Schools in Three Southern Border Provinces

Aomchai Vongmonth¹, Choomsak Intarak²,
Recha Chusuwan³ and Ninawal Panagaseng⁴

¹M.Ed.(Educational Administration), Academician

Princess Galyani Vadhana Institute of Cultural Studies,

²Ed.D.(Educational Administration), Associate Professor,

³Ed.D.(Educational Administration), Lecturer,

Department of Educational Administration, Faculty of Education,

Prince of Songkla University

⁴Ed.D.(Educational Administration), Teacher,

Pattanaividhaya School, Muang District, Yala Province

255

ปีที่ 19

ฉบับที่ 1

ม.ค.

-

มี.ค.

2556

Abstract

This research aims to reengineer the Islamic private schools in the three southern border provinces of Thailand in order to design a model of quality development. The project has been continually developed for nine schools in the first year, and twenty-six schools in the second year. The research findings are; 1) the quality of educational management, procedures of administration, learning organization, curricular improvement, and student advancement needs to be developed; 2) The potential development for educational management depends

on administrators, teachers and students in three areas a) the development of administration and quality assurance for sustainable development, b) developing potential of administrators, teachers, and staff and c) the development of supervision and follow-up of the operational stage and the evaluation of quality assurance through the online information; and 3) The findings of the potential development for educational management are the results a) the result of work-plan and project administration, b) the project and activity and c) the quality of school administration based on basic levels of educational standard.

Keywords: potential development, educational management in Islamic Private Schools, three southern border provinces

การพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

อ้อมใจ วงษ์มณฑา¹, ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์², เรชา ชูสุวรรณ³
และนินาวาลย์ ปานากาแข็ง⁴

¹ M.Ed.(Educational Administration), นักวิชาการอุดมศึกษา
สถาบันพัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา

²Ed.D.(Educational Administration), รองศาสตราจารย์,

³ Ed.D.(Educational Administration), อาจารย์
ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁴ Ed.D.(Educational Administration), ครู
โรงเรียนพัฒนาวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการ
บริหาร สมรรถนะด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของ
ครู หลักสูตรสถานศึกษา จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่
ส่งเสริมผู้เรียน ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจัดเป็นโรงเรียน
ต้นแบบหรือแม่ข่าย และโรงเรียนเครือข่ายหรือลูกข่าย
ซึ่งในปีนี้เป็นปีที่ 2 ต่อเนื่อง จำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วม
โครงการในปีแรก จำนวน 9 โรงเรียน และปีที่ 2 จำนวน
26 โรงเรียน กระจายอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัยมีสามประเด็นหลัก ดังนี้ 1) ความ
ต้องการและจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการ
ศึกษาด้านกระบวนการบริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้
ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาผู้เรียน

2) แนวทางและผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาโดยผ่านบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและ ผู้เรียนมี 3 แนวทางหลัก ได้แก่ (1) การพัฒนาการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ครู และบุคลากร (3) การพัฒนาการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การประกันคุณภาพผ่านฐานข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 3) ผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ (1) ผลด้านการบริหารแผนงานและโครงการ (2) ผลการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรม (3) ผลด้านคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม, สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนำ

การจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามในการดำรงชีวิตตามวิถีอิสลามที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่นี้ เห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และสามารถปฏิบัติตนตามหลักการศาสนาอิสลาม จึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีการสอนเกี่ยวกับหลักการศาสนาอิสลามพร้อมๆ กับวิชาสามัญ ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะเพียงพอที่จะดำรงตนเป็นคนดี มีคุณธรรม และมีหน้าที่การงานที่ดี มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในยุคแห่งการแข่งขันนี้ได้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงกำเนิดมาโดยพื้นฐานทางศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ การทำหน้าที่ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงประกอบด้วยการทำหน้าที่ทางศาสนาควบคู่กันไปกับหน้าที่ทางการจัดการศึกษา และเป็นที่ยึดมั่นของชุมชนในการดูแลผู้เรียนร่วมกับผู้ปกครอง ให้มีคุณภาพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพ และไม่เป็นปัญหาของสังคม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากสาเหตุเกี่ยวกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ พบว่าโรงเรียนยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน ดังผลการวิจัยของชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ (2550) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อบูรณาภาพสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ยังประสบปัญหาในหลายประการ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ มีดังนี้ 1) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหาร 2) กระบวนการบริหารไม่เป็นระบบชัดเจนตามกระบวนการบริหาร
3) การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และงบประมาณ
มีจำกัด 4) ขาดการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5) การได้รับการพัฒนาจากหน่วยงาน
ต้นสังกัดมีน้อย

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้ 1) ความมั่นคงในอาชีพครู
2) ความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนของครู 3) การขาดแคลนอัตรา
กำลังครู 4) สื่อ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้
5) ผู้ปกครองและชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้ 1) กิจกรรมที่สนองความ
ต้องการในการเรียนของผู้เรียนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม
ท้องถิ่น 2) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3) นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้านวิชาการ 4) ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ 5) ปัญหาคุณธรรมและจริยธรรม
ตามวิถีอิสลามของนักเรียน

จากผลการวิจัย อาจนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
ตามวิถีอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนา คือ
รูปแบบการพัฒนาตามวิธีการเชิงระบบ (System Approach) ที่ครอบคลุม
องค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้าน
การจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนมี
ความต้องการได้รับการพัฒนาใน 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาผู้บริหาร
สถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารโดยใช้ฐานโรงเรียนและการบริหารตาม
หลักธรรมาภิบาล การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสมัยใหม่ที่ทันสมัย
(2) การพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะด้านการสอน (3) การพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาซึ่งต้องจัดในรูปแบบบูรณาการรายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อน
ระหว่างกลุ่มวิชาสามัญศึกษากับกลุ่มวิชาอิสลามศึกษา และควรจัดหลักสูตร
ให้สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้เรียน

และท้องถิ่น รวมทั้งภาษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (4) การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม โดยปลูกฝังหลักการศาสนาอิสลามให้สามารถเป็นมุสลิมที่ดี

จึงนำมาสู่โครงการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ คือ การพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเน้นการสร้างคุณภาพของการพัฒนาในทุกมิติ โดยผ่านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรจากทุกส่วนงาน ทุกระดับ การบริหารจัดการของโรงเรียน มีจุดเน้นของการพัฒนาตามกรอบความคิดของการวิจัย คือ การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรโดยใช้หลักการอบรมและพัฒนา (Training and Development) เพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการดำเนินกิจกรรม งานหรือโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เน้นการพัฒนาทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของโรงเรียนได้ดำเนินการตามปกติและในส่วนของวิธีการ กิจกรรม งานหรือโครงการที่โรงเรียนได้ดำเนินการขึ้น เพื่อเพิ่มความเข้มข้นของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนางานตามศักยภาพของโรงเรียน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ให้เกิดความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานศักยภาพและทรัพยากรของตนเอง สามารถพึ่งตนเองบนฐานของความพอเพียงอย่างมีคุณภาพ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องอย่างสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะบนพื้นฐานของหลักการศาสนาที่ต้องเชื่อมโยงเข้ากับการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงผู้รับบริการทางการศึกษาเป็นสำคัญ และนำไปสู่การพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารของผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สนองตอบต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความต้องการของท้องถิ่น

4. เพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษามีทักษะการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

5. เพื่อพัฒนาสร้างศูนย์ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมายังศูนย์ข้อมูลสารสนเทศของฝ่ายวิจัย คณะศึกษาศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรของการวิจัยเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและเปิดสอนทั้งสายอิสลามศึกษาและสามัญศึกษา จำนวน 166 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อบูรณาภาพสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ เป็นโรงเรียนแม่ข่ายและกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการคัดสรรจากโรงเรียนแม่ข่ายในจังหวัดยะลา บัตตานี และนราธิวาส ร่วมกับโรงเรียนแม่ข่าย เป็นจำนวนทั้งหมด 26 โรงเรียน เป็นโรงเรียนเครือข่ายในการพัฒนาตามโครงการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านการพัฒนากระบวนการบริหารของผู้บริหาร การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครูการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาศูนย์ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ระยะที่ 2 นำแนวทางและปฏิทินการปฏิบัติงานที่พัฒนาขึ้นเข้าสู่กระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน และดำเนินการพัฒนาตามวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียน เป็นเวลา 1 ภาคเรียน มีการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากขึ้น โดยฝ่ายบริหารและนักวิจัยร่วมโรงเรียนละ 3 คน เป็นผู้ขับเคลื่อนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละโรงเรียน โดยมีนักวิจัยหลักร่วมรับผิดชอบในการขับเคลื่อนประสานงาน บันทึก/เก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินกิจกรรม งาน โครงการร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการพัฒนา ผลการพัฒนา เข้าร่วมประชุมกับนักวิจัยหลัก เพื่อร่วมกันปรับปรุงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการให้ตอบสนองตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. จัดประชุมผู้บริหาร และนักวิจัยร่วมเพื่อนิเทศ เสริมสร้างขวัญกำลังใจ ติดตามผลการพัฒนาของแต่ละโรงเรียน โดยนักวิจัยร่วมของทุกโรงเรียนรายงานความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

รวมทั้งการติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยทางระบบ อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์

2. จัดอบรมและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้บริหารของโรงเรียนในโครงการ ให้มีทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน พัฒนาคูครูของโรงเรียนในโครงการ ให้มีทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการตาม แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ให้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง จำนวน 1 ครั้ง/เดือน

3. คณะนักวิจัยหลักตรวจเยี่ยมเพื่อศึกษาสภาพความเปลี่ยนแปลง และผลการพัฒนาของโรงเรียนในโครงการ ทั้ง 26 โรงเรียน ตามสภาพจริง ของการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของใน โรงเรียนในโครงการ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความ ก้าวหน้าในการพัฒนา ด้วยวิธีการศึกษาสภาพจริง การสอบถามบุคคลที่ เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

4. ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนา ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัด กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาผู้เรียน หลังการ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ในแผนการพัฒนา

5. โรงเรียนในโครงการทำการประเมินตนเอง และรายงานผลลงใน โปรแกรมฐานข้อมูลของแต่ละโรงเรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน 18 มาตรฐานซึ่งสามารถประมวลผลการประเมินได้ใน ระดับโรงเรียนและนักวิจัยหลักทำการประมวลผลในภาพรวมจากระบบศูนย์ ข้อมูลสารสนเทศ

6. ประชุมร่วมกันระหว่างนักวิจัยหลักกับนักวิจัยร่วม โดยนักวิจัยร่วม รายงานผลการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งทุกโรงเรียนได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ประเมินและบันทึก

ผลการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ศึกษาผลกระทบและข้อค้นพบจากการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เช่น เทคนิคในการขับเคลื่อนความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการ

7. จัดประชุมผู้บริหารและนักวิจัยร่วมเพื่อนิเทศ เสริมสร้างขวัญกำลังใจ ติดตามผลการพัฒนาของแต่ละโรงเรียน โดยนักวิจัยร่วมของทุกโรงเรียนรายงานความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษารวมทั้งการติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยทางระบบอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์

8. นักวิจัยร่วมรายงานผลการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกันพิจารณาความเปลี่ยนแปลงและผลการพัฒนาโรงเรียนด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากิจการกระบวนกรเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาผู้เรียนหลังการพัฒนา

9. คณะนักวิจัยหลักตรวจเยี่ยมเพื่อศึกษาสภาพความเปลี่ยนแปลงและผลการพัฒนาของโรงเรียนในโครงการ ทั้ง 26 โรงเรียน

10. ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามศักยภาพของโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการกระบวนกรเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาผู้เรียน หลังการเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยให้โรงเรียนในโครงการทำการประเมินตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้รับผิดชอบจากทุกส่วนงานของโรงเรียน

11. สรุปผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาตามแนวทางเป็นรายงานความก้าวหน้าของดำเนินงาน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามเป้าหมายของผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัด

นียมศัพท์

1. การจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานตามกระบวนการจัดการศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการกระบวนกรเรียนรู้

การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาผู้เรียน ตามแนวทางการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. การพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามปกติ และในส่วนของวิธีการ กิจกรรม งานหรือโครงการที่โรงเรียนได้ดำเนินการขึ้น เพื่อเพิ่มความเข้มข้นของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนางานตามศักยภาพของโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

3. สภาพการจัดการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่สามารถอธิบายบ่งบอก หรือสะท้อนสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาผู้เรียน

4. เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 18 มาตรฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายใน

5. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง สถานศึกษาเอกชนที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดสอนสายสามัญศึกษาควบคู่กับการจัดการศึกษาสายอิสลามศึกษา

6. สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

สรุปผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยและพัฒนาตามวัตถุประสงค์ สรุปออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

สอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตอนที่ 2 ผลการประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการภายในระยะเวลาดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ผลการพัฒนาระบบการบริหาร

การพัฒนาระบบการบริหาร ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยผ่านบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน โดยโรงเรียนมีแนวดำเนินการใน 3 ส่วน คือ 1) การพัฒนาการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ครู และบุคลากร 3) การพัฒนาการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการประกันคุณภาพผ่านฐานข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รายละเอียดนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1.1 การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.1.1 การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพ

ผลที่เกิดจากการวิจัยก่อให้เกิดการพัฒนาด้านการบริหารแผนงานและโครงการ ผู้บริหารได้พัฒนาระบบการบริหารให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ สภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน (SWOT) และนำจุดอ่อนมาแก้ปัญหาและทำเป็นโครงการต่างๆ ที่ครอบคลุมระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อมุ่งสู่คุณภาพการจัดการศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่

1) *โครงการด้านระบบการบริหาร* ประกอบด้วย 2 โครงการหลักคือ (1) โครงการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรตามแนวคิดการบริหารบน

ฐานสมรรถนะ (Competency Based Management) โดยดำเนินการให้ครูผู้สอนจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (Individual Development Planning: ID Plan) (2) โครงการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน โดยกำหนดรายละเอียดของข้อมูลในระบบตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวบ่งชี้ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 18 มาตรฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและสามารถประมวลผลเป็นรายงานการประเมินตนเอง เพื่อรองรับการประเมินจากภายนอกมีการเชื่อมต่องานข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนกับฐานข้อมูลสารสนเทศบนเว็บไซต์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2) โครงการด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และความต้องการของท้องถิ่น

3) โครงการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดโครงการพัฒนาพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ให้มีทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) และทักษะการสอนกระบวนการคิดตามแบบ GPAS

4) โครงการด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองโดยผ่านกิจกรรมตามวิถีอิสลาม ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักศาสนาอิสลามและตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีทักษะการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1.1.2 การบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นการบริหารจัดการศึกษาตามหลักการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยโรงเรียนมีแนวดำเนินการตามหลักการ 3 ประการ คือ

1) การสร้างความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานของทรัพยากรและความสามารถของตนเอง ให้สามารถพึ่งตนเองได้ในฐานะองค์กรเอกชนที่ต้องอยู่รอดและเติบโต ประกอบด้วย (1) การมุ่งสร้างคุณค่า

และมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้รับบริการทางการศึกษา โดยทุ่มเทเอาใส่ใจในทุกรายละเอียดของกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย (2) การควบคุมค่าใช้จ่ายให้เป็นผู้นำด้านต้นทุน (3) การสร้างเอกลักษณ์อย่างมีคุณภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน คือสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการทางการศึกษา อันจะนำไปสู่การรักษาฐานผู้รับบริการทางการศึกษากลุ่มเดิมและแนะนำกลุ่มใหม่เข้ามาสู่กิจการอย่างเป็นลูกโซ่ตลอดไป

2) การสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการทางการศึกษา โดยนำความมุ่งหวังและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน มาเป็นข้อมูลในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาของโรงเรียน เพื่อให้สามารถจัดบริการทางการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีคุณภาพทุกด้าน ตามความพร้อมของทรัพยากรและศักยภาพที่มี ตลอดจนความเป็นไปได้ของแต่ละโรงเรียน เพื่อสร้างความไว้วางใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

3) การสร้างความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสากล โดยเฉพาะบริบทที่เชื่อมโยงมาจากหลักการศาสนาอิสลาม ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อทุกกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน ได้แก่ ด้านการบริหาร การจัดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ตลอดจนการจัดบริการด้านต่างๆ ให้สอดคล้องตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม โดยโรงเรียนยังคงสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

1.2 การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียน

การเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหาร ครูและบุคลากร ดำเนินการโดยใช้แผนพัฒนาตนเอง (Individual Development Plan : ID-Plan) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ครู และบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการทำงานอย่างเต็มความกำลังความสามารถ อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักการศาสนาอิสลามและมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะที่โรงเรียนดำเนินการสรุปได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความรู้เรื่องการพัฒนาสมรรถนะและการจัดทำ ID-PLAN ให้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากร 2) สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ครู และบุคลากร 3) การประเมินสมรรถนะของผู้บริหาร ครู และบุคลากร ให้ครอบคลุมถึงทักษะและความสามารถหลักที่จำเป็นในการทำงาน 4) การสรุปผลการประเมินตนเองของผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตนเอง กำหนดวิธีการ ระยะเวลา การพัฒนาไปสู่เป้าหมายตามแผนที่กำหนด 5) การนิเทศ ติดตาม ทบทวน และการนำผลไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ครู และบุคลากร อย่างต่อเนื่อง

1.3 การพัฒนาการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการประกันคุณภาพผ่านฐานข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้กลยุทธ์การประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและบันทึกข้อมูลลงในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนที่สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนเครือข่ายด้วยกันและกับคณะนักวิจัยหลักจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้อย่างสะดวกรวดเร็วสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับรายงานต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่มาตรวจเยี่ยมโรงเรียน และฝ่ายบริหารสามารถใช้ผลการประเมินตนเองจากฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการบริหารและการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยนักวิจัยหลักมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม เสริมขวัญกำลังใจ ร่วมพัฒนางานประกันคุณภาพตลอดจนร่วมพัฒนางานในโครงการ ได้ตลอดเวลาผ่านช่องทางระบบฐานข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

โดยสรุปคือโรงเรียนใช้การประเมินตนเองตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและบันทึกผลการประเมินลงในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโรงเรียน เป็นเครื่องมือในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการพัฒนาศมรรถนะด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยโรงเรียนมีแนวดำเนินการใน 2 แนวทางได้แก่

2.1 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธี Backward Design และสามารถนำไปใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามหลักการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด เรียกว่า GPAS (ไตรรงค์ เจนการ, 2550) การปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และดำเนินการให้ครูในทุกกลุ่มสาระจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกรายวิชา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยวิเคราะห์จากบันทึกหลังการสอน นอกจากนี้มีการจัดกลุ่มเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ มีการส่งเสริมและพัฒนาครูในด้าน การสร้างและใช้สื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีสื่อ นวัตกรรมเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอกจัดโครงการส่งเสริมการวิจัยปฏิบัติการในการจัดการเรียนรู้ โครงการอบรมคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน และให้โอกาสในการแสดงออกของนักเรียนมากยิ่งขึ้น มีการประเมินผลจากผลงานนักเรียน และครูมีความอดทนอดกลั้นในการพัฒนางานสอนมากขึ้น รักโรงเรียน และมีความสามัคคีกันดีขึ้น

2.2 การพัฒนาการวัด ประเมินผล และนำผลไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนในโครงการส่งเสริมให้ครูพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงและอิงพัฒนาการของผู้เรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ การบันทึกและรายงานข้อมูลผู้เรียนทั้งด้านการเรียน ด้านความประพฤติอย่างต่อเนื่องมีระบบการส่งต่อผู้เรียนคือ การส่งต่อภายใน โดยครูประจำชั้นส่งไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือผู้เรียนได้ เช่น ครูแนะแนวหรือหัวหน้าระดับชั้น หรือคณะกรรมการฝ่ายกิจการนักเรียน นอกจากนี้ยังมีการส่งต่อเมื่อจบปีการศึกษา เมื่อผู้เรียนเปลี่ยนระดับชั้น และการส่งต่อภายนอกในกรณีที่ผู้เรียนมีปัญหาเกินความสามารถที่ทางโรงเรียนจะดำเนินการได้ จะส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

3. ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนในโครงการได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามวิธีการ ดังนี้ วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เปรียบเทียบกับหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อบรมครูแกนนำ การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การอบรมเชิงปฏิบัติการครูและบุคลากร เรื่องหลักสูตรสถานศึกษา 8 กลุ่มสาระ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่งตั้งคณะทำงาน ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2551 ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การตรวจสอบหลักสูตรโดยการนิเทศติดตามประเมินผลเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำสารสนเทศของหลักสูตรสถานศึกษา

4. ผลการพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้พัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกัน

คุณภาพการศึกษามีทักษะการเรียนรู้และทักษะ การดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โรงเรียนมีแนวดำเนินการใน 3 แนวทาง คือ

4.1 การส่งเสริมการใช้ศักยภาพผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง โรงเรียนและชุมชน โดยผ่านกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการในการทำกิจกรรม ประสานความร่วมมือกับครูที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชน ศีกษาพหุติกรรมผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม นำความต้องการของผู้เรียนมาจัดทำแผนงาน / โครงการ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกับสภานักเรียน ผู้บริหารมีเครื่องมือในการติดตาม ตรวจสอบพฤติกรรมที่ชัดเจน มีมาตรฐาน และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ เป็นการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.2 การจัดกิจกรรมตามวิถีอิสลามเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักศาสนาอิสลาม โดยการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล นำผลที่ได้มาประเมินคุณภาพของผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทำให้โรงเรียนสามารถลดจำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงลง นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น ในด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีกิริยามารยาท ดีขึ้น รักเพื่อน มีความสามัคคีเป็นหมู่คณะ และรักโรงเรียน

4.3 การจัดกิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกหลักสูตร โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในเชิงวิชาการ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกตามศักยภาพของตนเอง มีการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยครูและรุ่นพี่ โครงการแนะแนวการศึกษา โครงการติวเข้มเพื่อเตรียมสอบ เป็นต้น

5. ผลการพัฒนาศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ

โรงเรียนได้พัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศที่ออกแบบตามแบบรายงาน

การประเมินตนเอง ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 18 มาตรฐาน ครอบคลุมทุกตัวบ่งชี้ และใช้เป็นช่องทางในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การประกันคุณภาพภายใน ผ่านฐานข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งโรงเรียนสามารถ บันทึก ตรวจสอบ และประเมินตนเองได้ สามารถจัดทำรายงานประเมินตนเองได้เป็นปัจจุบัน ใช้เป็นข้อมูลสำหรับรายงานต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่ หน่วยงานที่มาตรฐานเยี่ยมโรงเรียน สามารถบันทึกข้อมูลสารสนเทศ เก็บหลักฐานร่องรอยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกับโรงเรียนในโครงการ และกับนักวิจัยหลักที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้อย่างรวดเร็ว สามารถพัฒนางานนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการประกันคุณภาพผ่านฐานข้อมูลสารสนเทศบน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างต่อเนื่อง มีข้อมูลที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกรายการ เป็นปัจจุบันและทันต่อการใช้งาน สามารถรับและแลกเปลี่ยนข้อมูล ได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดงบประมาณ เวลาในการสื่อสาร บุคลากรของ โรงเรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ในโลกปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

สรุปผลการประเมินและจำแนกเป็น 2 ส่วนคือผลการประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาและผลการประเมินความยั่งยืนของการพัฒนาตามศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการ ดังนี้

1. ผลการประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ระดับการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนในโครงการ ซึ่งประเมินจากค่าเฉลี่ยร้อยละของความสำเร็จตามตัวชี้วัดเมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการด้านการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศและการพัฒนาผู้เรียน สามารถจัดได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 โรงเรียนที่มีความก้าวหน้าของการพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับดีมากมีจำนวน 8 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 30.77

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนที่มีความก้าวหน้าของการพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับดี มีจำนวน 10 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 69.23

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนที่มีความก้าวหน้าของการพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับพอใช้ มีจำนวน 8 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 30.77

ทั้งนี้ ไม่มีโรงเรียนใดที่มีความก้าวหน้าของการพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและพัฒนาที่ปรากฏข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า การวิจัยและพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนในโครงการสามารถพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาได้ในระดับดีและดีมาก จำนวน 18 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 69.23 และเป็นโรงเรียนที่สามารถพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาได้ในระดับพอใช้ จำนวน 8 โรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 30.77

2. ผลการประเมินความยั่งยืนของการพัฒนาตามศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน การติดตามความยั่งยืนของการพัฒนาตามศักยภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยประเมินจากความสำเร็จและความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามจุดเน้นของแต่ละโรงเรียน รวมทั้งวินัยในการส่งงานและรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาตามแนวทางและระยะเวลาที่กำหนดร่วมกันระหว่างโครงการและโรงเรียนในโครงการ พบว่า สามารถจัดโรงเรียนได้เป็น 2 กลุ่มตามระดับความยั่งยืนของการพัฒนา ได้แก่ โรงเรียนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่ความยั่งยืนในการพัฒนา มีจำนวน 21 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.77 มีเพียงจำนวน 5 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 19.23 ที่ยังไม่มีความยั่งยืนในการพัฒนา

จากการศึกษาวิเคราะห์บริบทและศักยภาพของโรงเรียนในโครงการพบว่า โรงเรียนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่ความยั่งยืนในการพัฒนา ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนแม่ข่ายเดิม ทำให้มีประสบการณ์

ด้านการวิจัยและพัฒนา และเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองหรือเขตชุมชนหนาแน่นที่มีความพร้อมในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีนักเรียนจำนวนมาก ทำให้โรงเรียนมีต้นทุนและศักยภาพสูง มีความมั่นคงด้านระบบการบริหารและบุคลากรมีจำนวนเพียงพอ มีประสบการณ์ด้านการทำงานสูง ส่วนโรงเรียนที่ยังไม่มีความยั่งยืนในการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและชุมชนขนาดเล็ก มีนักเรียนจำนวนน้อย ต้นทุนและศักยภาพของโรงเรียนต่ำ ส่งผลต่อความมั่นคงในการทำงานของบุคลากร จึงประสบปัญหาครูลาออกบ่อย ต้องเปลี่ยนนักวิจัยของโรงเรียนบ่อยครั้ง และแม้ว่าจะมีการรับบุคลากรใหม่เข้ามาแทน แต่ก็ยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน รวมทั้งอุปสรรคในการประสานงานระหว่างโรงเรียนเครือข่าย ทั้งในลักษณะการติดต่อโดยตรง และการติดต่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้อยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีความเสี่ยงเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ อีกทั้งการติดต่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมักขัดข้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระบวนการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนควรเน้นการบริหารจัดการให้สามารถพัฒนาได้ครอบคลุมทั้งระบบการจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน บนพื้นฐานของศักยภาพและบริบทของแต่ละโรงเรียน ดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในสภาพปกติของโรงเรียน ในลักษณะของแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

1.2 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด โรงเรียนและชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับสังคมและ

วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยผู้บริหารใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.3 พัฒนาระบบการบริหารบนฐานสมรรถนะในการบริหารงานบุคคลอย่างจริงจังและวางแผนพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนให้สามารถรองรับการโยกย้าย และการลาออกของครู

1.4 โรงเรียนควรสร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจให้ครูได้พัฒนาตนเองด้วยวิธีการต่างๆ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูโดยเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถของครูทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านอื่นๆ

1.5 การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ควรดำเนินการให้ครูในกลุ่มสาระต่างๆ ได้ศึกษาและทำความเข้าใจในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรให้ชัดเจน ควรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อให้ความรู้และเข้าใจในความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา

1.6 การแก้ปัญหา / พัฒนา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้แก่ ควรประสานงานกับผู้ปกครอง เพื่อให้ครูและผู้ปกครองร่วมมือกันสร้างความรักความผูกพันกับนักเรียนในความดูแลของตนเอง สร้างความตระหนักและกระตุ้นให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมและให้ผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.7 โรงเรียนควรนำเทคนิคการจัดการความรู้ภายในโรงเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนในลักษณะเครือข่าย เพราะแต่ละโรงเรียนมีจุดเด่นหรือการปฏิบัติที่เป็นเลิศในแต่ละด้านแตกต่างกัน

1.8 โรงเรียนควรพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้มากขึ้น ได้แก่ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั่วโลก

ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และการใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อการเรียนการสอนในลักษณะห้องเรียนเสมือน (Visual Classroom)

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

2.1 การกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดควรศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน และให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

2.2 การสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรอื่นๆ ควรดำเนินการให้ตรงกับความจำเป็นและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละโรงเรียน

2.3 พัฒนาระบบการนิเทศโรงเรียนในรูปแบบเครือข่ายการนิเทศ ส่งเสริมให้มีครูนักนิเทศภายในโรงเรียน เน้นการนิเทศภายใน และใช้แนวคิดกัลยาณมิตรในการนิเทศ

2.4 บุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งปัจจุบัน ได้แก่ สำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอ ควรสร้างทีมงานในลักษณะทีมพี่เลี้ยง (Coaching Team) และทีมขับเคลื่อน (Roving Team) เพื่อช่วยเหลือให้โรงเรียนสามารถพัฒนาบุคลากรของตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยส่งเสริมให้มีการรวมโรงเรียนเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมของความสามารถในการบริหารจัดการเครือข่าย และจัดให้มีโรงเรียนที่เป็นศูนย์ของแต่ละกลุ่มเครือข่ายอย่างชัดเจน เพื่อความราบรื่นในการติดต่อประสานงานและการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม

2.5 พัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนหรือบุคลากรภายในโรงเรียนของหน่วยงานต้นสังกัด โดยเน้นกระบวนการพัฒนาจากภายในโรงเรียน และให้มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนในลักษณะการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.6 ส่งเสริมระบบการบริหารบนฐานสมรรถนะทั้งระดับหน่วยงานต้นสังกัดและระดับโรงเรียนและสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้โดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นศูนย์เครือข่าย

2.7 เพื่อให้การพัฒนาของโรงเรียนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด ควรจัดตั้งศูนย์เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และให้สามารถเชื่อมต่อกับโรงเรียนทุกโรงได้ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการขับเคลื่อน ช่วยเหลือและติดตามการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประกันคุณภาพเพื่อการประเมินจากภายนอก การสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ และเชื่อมต่อกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ เพื่อให้เป็นแหล่งความรู้และที่ปรึกษาด้านวิชาการ สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด ควรสร้างแรงจูงใจแก่โรงเรียนโดยการจัดประกวดโรงเรียนที่มีผลการพัฒนาโรงเรียนเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้โรงเรียนได้ ประชาสัมพันธ์ผลงานเด่นของโรงเรียนสู่สาธารณะ มีการยกย่องเชิดชูเกียรติ แก่โรงเรียนที่สามารถพัฒนาการจัดการศึกษาได้ดีมีคุณภาพที่ประจักษ์และ สามารถเป็นแบบอย่างสำหรับโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

3. การนำไปใช้ประโยชน์

นำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย ส่งเสริมให้โรงเรียนได้พัฒนาศักยภาพจากภายในโรงเรียนเอง สร้างค่านิยม ในการพัฒนาเพื่อการแข่งขันในเชิงคุณภาพ ที่คำนึงถึงความสมดุลในมิติทาง สังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ ควรนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ ไปขยายผลในการพัฒนาโรงเรียนในลักษณะของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนตาม วัตถุประสงค์และผลการวิจัยแต่ละข้อในเชิงลึก เพื่อให้ปรากฏผลการพัฒนา อย่างเป็นรูปธรรม และในขณะเดียวกันควรวิจัยและพัฒนาความเข้มแข็ง ของการประกันคุณภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในลักษณะ การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ เกิดพลวัตของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาชาติทั้งในระดับมาตรฐาน และระดับสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, रेชา ชูสุวรรณ, นินาวาลย์ ปานากาเซ็ง และอ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2550). การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อบูรณาภาพสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Choomsak Intarak, Recha Chusuwan, Ninawal Panagaseng, and Aomchai Vongmonth. (2007). **Potential Development for educational Management in Islamic Private Schools in Three Southern Border Provinces.** A Research Report The office of National Research Commission. (in Thai).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Ministry of Education. (2008). **Core Curriculum for Basic Education B.E. 2551.** Bangkok: The Thai Cooperation and Agriculture Publishing, Co;Ltd. (in Thai).

ไตรรงค์ เจนการ. (2550). **การศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดโดยใช้การออกแบบย้อนกลับเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล.** กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

Trirong Jonekarn. (2007). **The Study of Learning Standard and Indicators by Using Backward Design for Instructional Activity and Evaluational Development.** Bangkok: The office of Educational Academic and Standard. (in Thai).